

بسمه تعالی

ان الله يامر بالعدل والاحسان

طرح تعاونی مساجد «تعام» (عبادت، بجز خدمت خلق نیست)

دین‌داری زمانی می‌تواند در زندگی مردم آثار واقعی و پایدار داشته باشد که علاوه بر عبادت و مناسک، در بهبود زندگی، کاهش مشکلات اجتماعی، گسترش عدالت، افزایش همدلی و خدمت به مردم نیز نمود پیدا کند. بر همین اساس، پیشنهاد می‌شود طرح ملی (تعاونی مساجد) با محوریت مساجد و با هدف تحقق زندگی سالم‌تر، عادلانه‌تر و همراه با کرامت برای مردم طراحی و اجرا شود. از این منظر، مسجد می‌تواند علاوه بر جایگاه عبادی و معنوی، به مرکز خدمت‌رسانی اجتماعی، همدلی محله، شناسایی مشکلات مردم و پیوند میان مردم و دستگاه‌های اجرایی تبدیل شود.

1- ضرورت اجرای طرح تعاونی مساجد

کشور از یک سو دارای شبکه گسترده‌ای از مساجد و ائمه جماعات است و از سوی دیگر، دستگاه‌های مختلف دولتی و حمایتی خدمات متعددی به مردم ارائه می‌کنند؛ اما این خدمات در بسیاری از موارد پراکنده است و مردم برای دریافت آنها ناچارند به سازمان‌ها و سامانه‌های مختلف مراجعه کنند. پیشنهاد می‌شود با استفاده از ظرفیت اجتماعی مساجد، طرح‌های محله‌محوری و مسجدمحوری دولت در قالب یک برنامه ملی و یکپارچه ساماندهی شود. در این الگو، مسجد هر محله می‌تواند به عنوان یک مرکز ارتباطی و اجتماعی محله، مشکلات و نیازهای عمومی مردم را شناسایی و آنها را به دستگاه مسئول منتقل کند و نتیجه پیگیری نیز از طریق همان شبکه به مردم اطلاع‌رسانی شود.

2- سامانه یکپارچه تعاونی مساجد ایران (سیتما)

این سامانه می‌تواند هر مسجد را به محله، مردم، دستگاه‌های اجرایی و نهادهای خدمات‌رسان مرتبط کند. در این سامانه، با رعایت کامل قوانین مربوط به حریم خصوصی، امنیت اطلاعات و محرمانگی داده‌ها، می‌توان خدمات و نیازهای عمومی محله را ساماندهی کرد؛ از جمله:

1. شناسایی مسائل و نیازهای عمومی محله؛
2. ثبت و پیگیری درخواست‌های خدماتی مردم؛
3. معرفی ظرفیت‌های شغلی و کاریابی؛
4. کمک به خانواده‌های نیازمند؛
5. شناسایی و ارجاع افراد در معرض آسیب‌های اجتماعی؛
6. تسهیل دسترسی به خدمات آموزشی، فرهنگی و اجتماعی؛
7. کمک به سالمندان، معلولان و افراد کم‌توان؛
8. هماهنگی فعالیت‌های خیرخواهانه و مردمی؛
9. شناسایی ظرفیت‌های تخصصی و داوطلبانه مردم محله؛
10. دریافت پیشنهادات و انتقادات مردم درباره خدمات عمومی؛
11. ارجاع هوشمند درخواست‌ها به دستگاه مسئول و پیگیری نتیجه.

3- استفاده از هوش مصنوعی

یکی از ویژگی‌های مهم طرح «مهر و داد» می‌تواند استفاده گسترده و هدفمند از **هوش مصنوعی** باشد. هوش مصنوعی می‌تواند در چارچوب قوانین و با نظارت انسانی، به تحلیل اطلاعات غیرحساس، دسته‌بندی درخواست‌ها، شناسایی الگوهای اجتماعی، اولویت‌بندی مسائل، ارجاع درخواست‌ها به دستگاه مربوط و تهیه گزارش‌های مدیریتی کمک کند. به این ترتیب، به جای آنکه مسئولان صرفاً بر اساس گزارش‌های پراکنده تصمیم‌گیری کنند، می‌توانند تصویری دقیق‌تر از **مشکلات واقعی هر محله و میزان پیشرفت در حل آنها** در اختیار داشته باشند. هدف از استفاده از هوش مصنوعی در این طرح، جایگزین کردن انسان نیست؛ بلکه **افزایش سرعت، دقت، شفافیت و کارآمدی خدمت‌رسانی** است.

4- نقش مسجد و امام جماعت

مسجد می‌تواند نقطه اتصال میان **دین، مردم و خدمت عمومی** باشد. امام جماعت نیز می‌تواند با حفظ جایگاه دینی و اجتماعی خود، نقش مؤثری در ایجاد اعتماد، هماهنگی فعالیت‌های اجتماعی و نظارت عمومی بر روند خدمت‌رسانی ایفا کند. در این چارچوب، نقش مسجد نباید به ارائه خدمات صرفاً به افراد مذهبی محدود شود؛ بلکه مسجد باید **خانه محله و محل مراجعه همه شهروندان** باشد و خدمات عمومی با رعایت قانون و بدون تبعیض در اختیار همه مردم قرار گیرد. بدین ترتیب، مسجد می‌تواند از یک مرکز صرفاً عبادی به یک **مرکز معنوی، اجتماعی و خدمت‌رسان محله** تبدیل شود.

5- مشارکت همه مردم

یکی از اصول اساسی طرح تعاونی مساجد (تعام) **جذب همه اقشار جامعه** است. این طرح نباید تنها برای افراد مذهبی یا اعضای مسجد طراحی شود. همه شهروندان، صرف‌نظر از میزان ارتباط آنان با مسجد، می‌توانند از خدمات عمومی و اجتماعی طرح استفاده کنند و در حد توان خود در فعالیت‌های خیرخواهانه و اجتماعی مشارکت داشته باشند. هر محله می‌تواند از ظرفیت پزشکان، مهندسان، معلمان، صاحبان مشاغل، کارآفرینان، بازنشستگان، جوانان، بانوان، خیرین و سایر افراد داوطلب برای حل مسائل محلی استفاده کند. در چنین ساختاری، **مردم تنها دریافت‌کننده خدمت نیستند؛ بلکه خود بخشی از راه‌حل مشکلات جامعه خواهند بود.**

6- اولویت با حل مشکلات واقعی مردم

موفقیت «تعاونی مساجد» نباید با تعداد جلسات، همایش‌ها یا برنامه‌های تبلیغاتی سنجیده شود؛ بلکه معیار اصلی موفقیت آن باید **بهبود ملموس زندگی مردم** باشد. بنابراین، طرح باید اهداف قابل اندازه‌گیری برای کاهش و کنترل مشکلاتی مانند:

1. بیکاری و دشواری دسترسی به شغل؛
2. فقر و محرومیت؛
3. اعتیاد و آسیب‌های اجتماعی؛
4. ترک تحصیل؛
5. مشکلات سالمندان و افراد کم‌توان؛
6. مشکلات خانواده‌ها؛
7. دسترسی دشوار به خدمات عمومی؛
8. و سایر مسائل اولویت‌دار هر محله

تعیین کند و میزان پیشرفت در حل آنها به صورت دوره‌ای ارزیابی شود.

7- شفافیت و پاسخگویی

یکی از مهم‌ترین کارکردهای این طرح می‌تواند ایجاد زنجیره شفاف خدمت‌رسانی باشد. هر درخواست عمومی، در صورت ثبت در سامانه، می‌تواند دارای یک مسیر مشخص باشد:

ثبت درخواست → بررسی → ارجاع به دستگاه مسئول → اقدام → اعلام نتیجه → ارزیابی رضایت

این فرآیند می‌تواند به مردم امکان دهد بدانند درخواست آنها در چه مرحله‌ای قرار دارد و دستگاه مسئول نیز بتواند عملکرد خود را ارزیابی کند. البته اطلاعات شخصی و محرمانه شهروندان باید کاملاً محافظت شود و دسترسی به داده‌ها صرفاً در حدود قانون و برای اهداف مشخص انجام گیرد.

8- هدف تعاونی مساجد

اگر دین‌داری در کنار عبادت، به عدالت، احسان، مسئولیت اجتماعی و خدمت به مردم منجر شود، مردم آثار دین را در زندگی روزمره خود لمس خواهند کرد. هدف نهایی طرح آن است که مردم احساس کنند نهادهای دینی و عمومی، در کنار آنان و برای حل مشکلات واقعی زندگی آنان تلاش می‌کنند.

9- نقش تعاونی مساجد در تقویت سرمایه اجتماعی و وحدت ملی

اعتماد عمومی زمانی تقویت می‌شود که مردم کارآمدی، عدالت و پاسخگویی را در زندگی روزمره خود مشاهده کنند. اگر مسجد بتواند به جایگاه ارتباطی مطمئنی برای شناسایی مشکلات مردم، ارائه خدمات و پیگیری مطالبات قانونی آنان تبدیل شود، ظرفیت بزرگی برای افزایش مشارکت اجتماعی و تقویت ارتباط میان مردم و دستگاه‌های اجرایی ایجاد خواهد شد. بر این اساس، «وحدت ملی» صرفاً با شعار ایجاد نمی‌شود؛ بلکه می‌تواند از مسیر عدالت، خدمت، اعتماد، مشارکت و احساس تعلق مشترک به جامعه تقویت شود. پس از اصلاح نقاط ضعف و تکمیل سامانه «سپما»، طرح می‌تواند به تدریج در سراسر کشور توسعه یابد. پیشنهاد می‌شود سازمان تبلیغات اسلامی و وزارت کشور با همکاری سایر دستگاه‌های ذی‌ربط، امکان طراحی و اجرای طرح ملی (تعاونی مساجد) را بررسی کنند. این طرح می‌تواند با تکیه بر سه ظرفیت بزرگ کشور: (مسجد + مردم + فناوری هوش مصنوعی) یک شبکه ملی برای خدمت‌رسانی، مشارکت اجتماعی، شناسایی مشکلات و پیگیری مسائل محلی ایجاد کند. هدف نهایی، ساختن جامعه‌ای است که در آن مردم، دین را نه فقط در عبادتگاه، بلکه در عدالت، محبت، خدمت، کرامت انسانی و بهبود زندگی روزمره نیز مشاهده کنند.

10- شروع کار تعاونی مساجد: می‌تواند با توزیع اقلام کالابری (بدون سود فروشگاه‌ها) باشد که معمولاً قیمت‌ها حدود 15 تا 20 درصد زیر قیمت‌های فروشگاه‌ها است آغاز گردد. بعداً بتدریج خدمات دیگر نیز توسعه داده شود.

ان الله يامر بالعدل والاحسان

مدیران چو بر عدل باشند و مهر - جهان می شود چون بهشت پر ز مهر

دین برای احقاق حق مردم است - غیرحق دین نیست کفر است نامردم است

<http://iran.somee.com/dinx/mahale.pdf>